

KONFERENSIYALAR.COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**XVIII RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

SENTYABR, 2026

ISSN 3093-8791

ELEKTRON NASHR:
<https://konferensiyalar.com>

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 18-son (26-sentyabr, 2026-yil).– 182 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 24-sentyabr

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2026-yil

© Mualliflar jamoasi, 2026-yil

KRIPTO-AKTIVLAR BILAN BOG'LIQ JINOYATLARNI KVALIFIKATSIYA QILISHDAGI MUAMMOLAR: QIYOSIY - HUQUQIY TAHLIL

Voxidov Muxtorjon Abdixalil o'g'li
Huquqni muhofaza qilish akademiyasi

Annotatsiya. Tezisdagi kriptovalyuta va NFTlarga nisbatan sodir etilayotgan mulkiy jinoyatlarni kvalifikatsiya qilishdagi muammolar tahlil qilinadi. Ularni Jinoyat kodeksidagi "o'zganing mulki" tushunchasi doirasida nomoddiy mulk sifatida tan olish, shuningdek raqamli aktivlarni "mulkiy manfaat" sifatida pora va jinoiy daromadlarni legallashtirish bilan bog'lash zarurati asoslanadi.

Kalit so'zlar: kriptovalyuta, NFT, nomoddiy mulk, o'zganing mulki, mulkiy manfaat, o'g'rilik, firibgarlik, pora, legallashtirish, jinoiy-huquqiy kvalifikatsiya.

PROBLEMS OF QUALIFYING CRIMES RELATED TO CRYPTO-ASSETS: A COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS

Voxidov Muxtorjon Abdixalil o'g'li
Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan

Annotation. The thesis analyzes the problems of qualifying property crimes committed against crypto-assets and NFTs. It substantiates the need to recognize them as intangible property within the concept of "another's property" under the Criminal Code, and to treat digital assets as a "property benefit" in relation to bribery and the legalization (laundering) of criminal proceeds.

Keywords: crypto-assets, NFT, intangible property, another's property, property benefit, theft, fraud, bribery, money laundering, criminal-law qualification.

DOI: <https://doi.org/10.47390/ydif-y2026v2i18/n28>

Bugungi kunda jinoyatchilik tobora raqamli tus olmoqda: mulkiy huquqlarga tajovuz endilikda nafaqat an'anaviy usullar bilan, balki raqamli makon vositasida ham sodir etilmoqda. Kriptovalyuta oddiy texnologik yangilik emas, iqtisodiy qiymatga ega nomoddiy mulk obyektiga aylangan: ular sotiladi, ayirboshlanadi, investitsiya vositasi sifatida qo'llanadi va ayrim hollarda jinoiy sxemalarda ishlatiladi. Quyida "raqamli aktivlar" deganda kriptovalyuta (kriptovalyuta, stablekoin, NFT) hamda real pulga sotib olinadigan virtual, jumladan o'yin ichidagi buyumlar tushuniladi. O'zbekiston raqamli iqtisodiyot yo'lini tanlagan ekan, bunday aktivlarni huquqiy himoya qilish masalasi milliy xavfsizlik, mulkiy daxlsizlik va iqtisodiy barqarorlikning muhim tarkibiy qismiga aylanadi.

Raqamli aktivlarning g'oyaviy asoslari 1989-yilda D. Chaum ishlab chiqqan kriptografik to'lov mexanizmlari, 1998-yilda V. Dayning "b-pul" (b-money) va N. Szaboning "Bit Gold" konsepsiyalari bilan qo'yilgan. Tub burilish 2008-yilda Satoshi Nakamoto taxallusi ostidagi shaxs yoki guruh tomonidan Bitcoin texnologiyasi e'lon qilinishi bilan bog'liq [1], 2015-yilda Ethereum platformasida "aqlli shartnomalar" (smart contracts)ning joriy etilishi esa blokcheyn ekotizimini yanada murakkab va funksional darajaga ko'tardi.

Kriptovalyutalarning asosiy turlari: (1) kriptovalyutalar (bitcoin, ether va boshqalar) – markazlashmagan to'lov vositasi sifatida ishlatiladigan raqamli aktivlar; (2) stablekoinlar – qiymati an'anaviy valyuta yoki boshqa aktivlarga bog'langan kriptovalyuta; (3) NFT (non-

fungible token) – san'at asarlari, kolleksiyalar va boshqa noyob obyektlarni raqamli makon bilan bog'lash uchun ishlatiladigan noyob raqamli aktivlar. NFT egasi tokenning mulkdori hisoblanadi, biroq asar ustidagi intellektual mulk huquqi, smart-kontrakt yoki shartnomada boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, muallifda saqlanib qoladi.

Hozirda bu sohada bir qator jinoiy sxemalar shakllanmoqda: “wash trading” (jinoiyatchi o'ziga tegishli hamyonlar o'rtasida NFTni qayta-qayta sotib, narxini sun'iy oshiradi va keyin boshqa shaxslarni aldab sotadi), “rug pull” (loyiha reklama qilinib, investorlar mablag' kiritgach, loyiha egalari mablag' bilan g'oyib bo'ladi), fishing va kiber-o'g'rilik (maxfiy kalitlar soxta saytlar orqali qo'lga kiritilib, aktivlar boshqa manzilga o'tkazib yuboriladi), birovning asarini ruxsatsiz NFTga aylantirish hamda jinoiy daromadlarni legallashtirish. Kvalifikatsiya muammosi shu yerda yaqqol ko'rinadi: masalan, fishing orqali boshqa shaxsning hamyonidagi NFT o'z manziliga o'tkazib olinsa, buni o'g'rilik, firibgarlik yoki faqat axborot tizimiga ruxsatsiz kirish deb baholash mumkinmi? Aktiv mulk sifatida tan olinmagan ekan, javob amaliyotda turlicha bo'lishi mumkin.

Mamlakatimizda kripto-aktivlar aylanmasi sohasining ilk huquqiy asosi Prezidentning 2018-yil 3-iyuldagi PQ-3832-son qarori bilan yaratildi [2]. Jinoyat huquqi nazariyasiga ko'ra, mulkchilik munosabatlari jinoiy-huquqiy muhofazaning ustuvor obyekti hisoblanadi. Shu sababli kripto-aktivlarning iqtisodiy qiymatga ega mulk (mulkiy huquq) sifatida e'tirof etilishi ularni o'g'rilik, firibgarlik, tovlamachilik va bosqinchilikning mustaqil predmeti deb baholash uchun huquqiy zamin yaratadi. Biroq Jinoyat kodeksida raqamli aktivlar mulkka qarshi jinoyatlarning alohida predmeti sifatida aniq ko'rsatilmagan [3], Fuqarolik kodeksida ham ularning maqomi (buyum yoki majburiyat) belgilanmagan. 2024-yilda Jinoyat kodeksiga 278⁸ va 278⁹-moddalar kiritilib, kripto-aktivlar aylanmasi sohasidagi qonunchilikni buzish va mayningni qonunga xilof ravishda amalga oshirish uchun javobgarlik belgilandi [4]. Biroq bu normalar aylanma tartibini himoya qiladi, kripto-aktivga nisbatan sodir etilgan mulkiy tajovuzni emas. Natijada bunday jinoyatlarni kvalifikatsiya qilishda noaniqliklar saqlanib qolmoqda.

Xorijiy va rus tadqiqotchilari ham shu yo'nalishda fikr bildirgan: I.N. Mosechkin [5], A.A. Korennaya va N.V. Tidikova [6] pullik qiymatga ega har qanday raqamli narsani o'g'irlash jinoyat hisoblanishi kerakligini, virtual narsalarni o'g'irlash esa ba'zan oddiy o'g'irlikdan ko'proq zarar keltirishi mumkinligini ta'kidlaydi. Kelly C., Lynes A. va Hoffin K. [7] o'yin ichidagi buyumlarni o'g'irlash holatlari dunyo amaliyotida keng tarqalganini, o'yinchilar bunday buyumlar uchun ko'pincha real mablag' sarflashini qayd etadi. Ularning qarashlari “haqiqiy iqtisodiy zarar” o'lchoviga tayanadi. NFT va o'yin ichidagi buyumlarning “qora bozor”da real pulga sotilishi ularning aniq bozor narxi va iqtisodiy qiymati borligini tasdiqlaydi. Oldingi tadqiqotdagi [8] xulosalarni rivojlantirib, ushbu tezisda biz nafaqat o'g'rilik va firibgarlikni, balki “mulkiy manfaat” tushunchasi orqali pora va jinoiy daromadlarni legallashtirishni ham raqamli aktivlarni mulk sifatida tan olish bilan bog'laymiz. Buning uchun alohida yangi modda kiritilishini kutmasdan, mavjud “o'zganing mulki” tushunchasini nomoddiy mulkni ham qamrab oladigan qilib talqin qilish maqsadga muvofiq.

Xulosa va takliflar. Yuqoridagilarga asoslanib, quyidagilarni taklif qilamiz. Birinchidan, raqamli aktivlarni Jinoyat kodeksining 169-moddasidagi “o'zganing mulki” tushunchasi doirasida nomoddiy mulk sifatida tan olish lozim. Ikkinchidan, shaxs aktivni real pul sarflab qo'lga kiritgan bo'lsa, uni g'ayriqonuniy egallash JK 168-moddasi (firibgarlik) yoki 169-

moddasi (o'g'rilik) bo'yicha malakalanishi kerak. Uchinchidan, raqamli mulkni kompyuter orqali o'g'irlash oddiy "ma'lumotni o'zgartirish" emas, mulkka tajovuz sifatida, ya'ni mulkka qarshi jinoyat va unda axborot texnologiyalaridan foydalanish holati sifatida baholanishi adolatlidir. To'rtinchidan, "mulkiy manfaat" tushunchasiga raqamli aktivlarni ham kiritib, ularni pora predmeti (JK 210-modda) va jinoiy daromadlarni legallashtirish vositasi (JK 243-modda) sifatida tan olish korrupsiyaning yangi, yashirin ko'rinishlariga qarshi kurashda muhimdir. Aks holda fuqarolar va davlatning raqamli mulklari himoyasiz qolaveradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Nakamoto S. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. 2008.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 3-iyuldagi "O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni va kripto-aktivlar aylanmasi sohasini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3832-son qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi (1994-yil 22-sentyabr, 2012-XII-son). Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi (lex.uz).
4. O'zbekiston Respublikasining 2024-yil 19-yanvardagi O'RQ-899-son Qonuni "O'zbekiston Respublikasining Jinoyat, Jinoyat-protsessual kodekslariga hamda O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksiga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish haqida".
5. Мосечкин И.Н. Системные проблемы уголовно-правовой защиты виртуальных объектов // Право. Журнал Высшей школы экономики. 2024. Т. 17, № 4. С. 185–209. DOI: 10.17323/2072-8166.2024.4.185.209.
6. Коренная А.А., Тыдыкова Н.В. Криптовалюта как предмет и средство совершения преступлений // Всероссийский криминологический журнал. 2019. Т. 13. № 3. С. 408–415
7. Kelly C., Lynes A., Hoffin K. (eds.) Video Games Crime and Next-Gen Deviance. Leeds: Emerald Publishing, 2020. 240 p.
8. Voxidov M. Raqamli aktivlar va NFT bilan bog'liq jinoyatlarni kvalifikatsiya qilishning nazariy va amaliy muammolari // Central Asian Journal of Education and Innovation. 2026. Vol. 5, № 3. P. 16–21. DOI: 10.5281/zenodo.19366339.

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

XVIII RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

2026-yil, sentyabr

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 18-son (26-sentyabr, 2026-yil). – 182 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 24-sentyabr.

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2026-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2026-yil.